

Dkt. Elaine Phillips, Utangulizi wa Jiografia ya Kihistoria: Hotuba ya 4 - Plains & Shefelah

Huyu ni Dkt. Elaine Phillips akifanya hotuba yake ya kwanza kuhusu jiografia ya kihistoria katika nyanda na Shefela ya Israeli. Dkt. Phillips na mumewe Perry wamefundisha katika Chuo Kikuu cha Yerusalemu kwa miaka mingi sana, na pia katika Chuo cha Gordon. Dkt. Elaine Phillips.

Tunaendelea na kozi yetu katika jiografia ya kihistoria, na moja ya mambo tuliyoyaona mwanzoni mwa hotuba ya utangulizi ni kwamba hii ndiyo nchi iliyo kati. Na kwa hivyo tunachotaka kufanya wakati huu ni kuangalia baadhi ya ushawishi wa kigeni ulio nje na unaofanya maisha kuwa magumu kidogo kwa watu wa Mungu wanapopandwa katika nchi hii iliyo kati. Unaposoma Kitabu cha Agano, tunagundua kwamba Mungu alitumia ushawishi huu wa kigeni kuzunguka Israeli na nguvu za kigeni kuzunguka Israeli walipokosa kutii ili kuwafikisha katika hali ya nidhamu ambayo angewaadhibu, na hiyo ilikuwa ili kuwarudisha katika uhusiano wa agano naye.

Na kwa hivyo tutaangalia baadhi ya ushawishi huu wa kigeni leo. Tutaangalia Shefela . Tutaangalia ramani zetu, na kisha tutaelekea kaskazini na kuangalia jinsi Foinike ilivyoleta tishio kubwa la ibada ya Baali katika ufalme wa kaskazini, hasa.

Tutaangalia vitisho kutoka kaskazini mashariki kutoka Syria au Aramu, kama ilivyo katika maandishi ya Biblia, na hatimaye tutaingia katika kipindi cha Agano Jipya na kuona jinsi Kaisaria ya Kirumi ilivyo na athari kwenye nchi, katika suala la kuleta ushawishi wa Kirumi wa Kigiriki na Kirumi ndani na kisha pia kuwa mahali ambapo injili inatoka. Kwa hivyo hebu tuangalie maeneo haya manne, tuyazingatie, lakini kabla ya kufanya hivyo, mapitio mafupi tu. Tuliangalia nchi hii kama ilivyokuwa, sawa, kipande kidogo hapa kati ya baadhi ya ushawishi mkubwa, na tuligundua kuwa ilikuwa uwanja wa majaribio wa imani kwa watu wa Mungu walipokuwa wamepandwa katika nchi hii.

Tukizingatia kidogo zaidi tuliona kwamba kuna nchi ya vilima ambapo watu hawa walipandwa, wengi wao kwa kweli waliishi katika eneo hili la nchi ya vilima na tuligundua kwamba Yerusalemu iko hapa na ni mahali pazuri katikati ya nchi ya vilima, eneo lililotengwa zaidi ambalo linamaanisha kuwa linalindwa zaidi na pia kilimo kilikuwa kizuri hasa wakati watu walipokuwa watiifu na kisha Mungu akawanyeshea mvua kutoka mbinguni na walikuwa na mazao mazuri ya kilimo. Mambo haya yote, bila shaka, yalikuwa hafifu, na waliishi katika eneo ambalo lilikuwa la pembezoni, na kwa hivyo tuna, kama tulivyosema hapo awali, uwanja wa

majaribio wa imani. Tukiangalia tunakoelekea baadaye, kama nilivyosema tayari katika kauli za utangulizi, tuna maeneo ambayo tunahitaji kuangalia haswa.

Kwanza kabisa , tunaangalia uwanda wa Wafilisti katika umbo hilo jeupe la mviringo pale chini, na tutaangalia eneo la Shefela kwa sababu hilo liko mashariki mwa uwanda wa Wafilisti. Hapa kuna eneo tambarare. Hapa tuna vilima hivyo kabla hatujaingia katika nchi ya vilima, hasa, na kama nilivyobainisha hapa, Shefela ni neno la Kiebrania, na kwa kweli linamaanisha chini au chini, ukitaka, na kwa hivyo linarejelea vilima, vilima vya magharibi vya eneo hili la nchi ya vilima.

Kinachokuwa ni eneo la kizuizi. Tunafahamu neno eneo la kizuizi, nguvu kubwa katika uwanda wa pwani, na hasa katika wakati wa mwanzo wa makazi ya Israeli, hawa wangekuwa Wafilisti. Walikuwa wakiwatishia watu waliokuwa wameketi na kukaa katika eneo la milimani, na eneo la kizuizi hufanya kazi pande zote mbili.

Watu wa Mungu wanapokuwa na nguvu zaidi, wanafanikiwa kutoka nje kupitia eneo hilo la ulinzi. Tunapokuwa na Wafilisti wakipewa nguvu, kana kwamba ni, wataingia pia kupitia eneo la ulinzi. Pia tutaangalia Samaria na hasa ufalme wa kaskazini.

Hapa kuna Samaria hapa katika uwanja huu wa bluu. Foinike, taifa kubwa katika eneo hilo, ambalo ibada ya Baali itatoka. Miji ya Tiro na Sidoni ni muhimu katika muktadha huo, na katikati yake, tuna Mlima Karmeli, na kwa hivyo hilo litakuwa eneo la pili kubwa ambalo tutaangalia.

Jambo la tatu tutakalolizingatia litakuwa, kama nilivyosema hapo awali, Syria upande wa kaskazini-mashariki. Daima watakuwa wakijaribu kuzingatia mji mkuu wa Gileadi ya mbali. Tutaangalia hilo baadaye kidogo, na Israeli, ufalme wa kaskazini wa Israeli watajaribu kulinda mji huo na hivyo huo utakuwa kitovu na kisha kama nilivyosema muda mfupi uliopita tutazingatia pia katika kipindi cha Agano Jipya na kuendelea katika mji wa Kaisaria ambapo Warumi walipata nafasi au nafasi katika nchi yenyewe.

Kwa hivyo hizi ndizo sehemu nne ambazo tutazingatia tunapoangalia Israeli ikipinga ushawishi wa kigeni kwa njia moja au nyingine. Kwanza kabisa , uwanda wa Wafilisti na Shefela. Hapa kuna mtazamo mwingine wa eneo letu ambao tunataka kuangalia, na jambo ambalo tunataka kuzingatia hapa ni miji mitano ya Wafilisti.

Haya ni muhimu sana kuyajua. Gaza ni ya kwanza kabisa huko nje kwenye uwanda wa pwani ya kusini. Kisha tuna Ashkeloni inayofuata, pia ni mji mkubwa wa Wafilisti.

Ashdodi ikiwa ndani kidogo ya bara na bado ni muhimu. Tutaona kila moja ya haya ikionyeshwa katika seti ya masimulizi muhimu ambayo tutazungumzia. Tukiendelea mbele zaidi ya bara, tutakuwa na Gathi pembezoni mwa eneo la vilima vya Shefela na hatimaye Ekroni yenyewe.

Miji hii itatajwa , kama nilivyosema, katika masimulizi muhimu, na ni muhimu tuyazingatie. Pia angalia ikiwa unaweza kuona ramani, tuna mistari nyekundu inayopitia hapa, na haya ndiyo matawi mawili ya njia ya kimataifa inayopitia nchi. Tawi la pwani lenyewe litapitia miji yetu ya Gaza, Ashkeloni, Ashdodi, na kisha litakutana katika makutano ya Afeki.

Tutazungumzia zaidi kuhusu hilo baadaye kidogo . Kuna tawi la ndani linalokumbatia vilima vya chini pia, na kama tunavyoona, ambalo litapitia Gathi na Ekroni. Miji muhimu sana ya kukumbuka, na hasa miji ambayo ni pentapoli, muungano wa miji mitano ya Wafilisti.

Mojawapo ya mambo tunayotaka kuzingatia kuhusu eneo hili ni kwamba, kwa sababu liko wazi zaidi kwa ushawishi wa kigeni, Wafilisti, baada ya yote, ni kundi la watu wanaotoka ng'ambo ya Bahari ya Mediterania; hawa ni watu wenye ulimwengu mzima zaidi. Ni matajiri zaidi, wana vitu vyote vinavyoendana na kiwango cha juu cha ustaarabu na utamaduni, na kama tutakavyoona, katika baadhi ya matukio, wanavutia Waisraeli. Tutafikiria kuhusu Samsoni na masimulizi ya Samsoni, hasa, kwa sababu anavutiwa na utamaduni huo wa Wafilisti.

Eneo kubwa zaidi la kimataifa, pia lenye nguvu zaidi, lina faida, kama tutakavyoona, za silaha za hali ya juu ambazo Waisraeli hawana. Kwa hivyo fikiria hilo kama aina ya mgongano wa kitamaduni . Ukitaka kufikiria ulinganisho, tunazungumzia hapa kuhusu kitu ambacho kinaweza kuwa eneo la Jiji la New York na ufuo wote wa mashariki, na kile ambacho kinawakilisha kwa watu wanaoishi milimani huko Vermont, New Hampshire, au kaskazini mwa New York.

Kuna tofauti, kuna tofauti ya kitamaduni hapo. Tunapofikiria kuhusu eneo hili la Wafilisti, ni wazi kwamba, lazima wawe na njia za kufika katika nchi ya vilima. Katika siku zetu, unaweza kupanda gari na kuendesha gari juu ya vilima, na haijalishi ni nini, ungefika huko.

Haikuwa rahisi hivyo wakati huo kwa sababu kwa njia fulani vilima hivi vyenye miamba katika nchi ya vilima vilitumika kama ulinzi wa asili kwa watu walioishi huko na kwa hivyo kuna njia fulani ziliorahisisha kuingia na zinatokea kuwa mfululizo wa mabonde yanayokatiza magharibi hadi mashariki kupitia eneo la Shefela na tutaangalia zile kwa umakini zaidi hivi sasa. Unaweza kuziona zimeainishwa kwa rangi ya manjano, na tutazingatia zile tatu za kaskazini zaidi kwa sababu zitakuwa muhimu kwa baadhi ya hadithi tulizonazo. Kwanza kabisa , tuna Bonde la Aijaloni, ambalo wakati mwingine hutamkwa Aijaloni, kulingana na maandishi unayosoma, tafsiri unayosoma, na pia unataka kutambua kwamba kuna miji ambayo ni muhimu sana. kuhusu kila moja ya mabonde haya.

Kwa njia fulani hutumika kama miji ya ulinzi. Kwa Bonde la Aiyaloni, jiji letu kuu ni Gezeri, na hili litakuwa muhimu katika maeneo kadhaa . Hatutalitambua sana katika

hadithi zetu leo, lakini kumbuka Gezeri unapoendelea kusoma maandishi ya Biblia kwa sababu ni jiji muhimu sana.

Kwa kweli, hutumika kama njia panda kidogo. Ukienda kwenye njia ya kimataifa ambayo nilikuwa nikiizungumzia hapo awali, inayopita kaskazini-kusini, kama kupanda na kushuka hivyo, ili kuingia katika nchi ya vilima kutoka kaskazini, ungeingia Gezeri. Hiyo inakuwa njia panda yetu, na kwa hivyo, tuna mambo muhimu ambayo yatafanyika Gezeri.

Kwa kweli, Sulemani, miaka mingi baada ya kipindi ambacho tutazungumzia leo, Sulemani anapochukua ufalme, moja ya miji anayojenga ni Gezeri kwa sababu anajua jinsi ilivyo muhimu kabisa . Kwa hivyo Gezeri ni muhimu. Tunapoelekea kusini kwa upande wa mabonde yetu ambayo ni njia za kufikia kutoka Uwanda wa Wafilisti hadi nchi ya vilima, tuna Bonde la Soreki.

Kwa madhumuni yetu, kuna miji mingine ambayo ni muhimu hapa pia, lakini kwa madhumuni yetu, tutazingatia miji miwili ya Timna kwa upande mmoja, na hiyo itakuwa sahihi hapa, na kisha Beit Shemesh karibu katika eneo hili. Timna iko hapa mbali kidogo upande wa magharibi, Beit Shemesh mbali zaidi upande wa mashariki. Tena, kutakuwa na masimulizi mawili ambayo yatazingatia kuzunguka miji hiyo, kwa hivyo tutahitaji kuyazingatia.

Zinaonekana karibu sana , lakini zitakuwa tofauti kidogo katika suala la ushawishi wa kitamaduni. Na hatimaye bonde letu la tatu ambalo tunataka kuzingatia katika suala la masimulizi yetu linaitwa Bonde la Ela na jiji muhimu ambalo tutalionga hapa litakuwa jiji la Azeka hapo hapo na tena simulizi ambayo ni muhimu sana, moja ambayo tunajua vizuri kutoka kwa hadithi zetu za shule ya Jumapili itajitokeza katika Bonde la Ela, lakini utahitaji kutambua Azeka. Tena, miji hapa ni muhimu kwa sababu ndiyo inayoonekana katika maandishi ya Biblia, na kwa njia fulani ni walinzi au walinzi mtu anapoelekea kutoka magharibi hadi mashariki kuelekea nchi ya vilima.

Hebu tuangalie simulizi yetu ya kwanza inayojitokeza katika eneo la Shefela. Hii itakuwa ya kuvutia sana kwa sababu ni simulizi ya Samsoni. Samsoni anapata umaarufu mkubwa katika kitabu cha Waamuzi.

Kama unavyoona, sura ya 13 hadi 16 zimepewa Samsoni, na moja ya sababu za hilo, ningependekeza, ni kwamba Samsoni atakuwa mshindani mkuu wa Wafilisti. Waamuzi wameinuliwa na Mungu kushughulikia vitisho vya kigeni kutoka pande zote zinazowazunguka, lakini Wafilisti labda watakuwa maarufu hapa kwa sababu watakuwa wakitarijia kitakachotokea wakati Sauli na Daudi, hasa, watakapoanza kusimamisha ufalme. Itakuwa tishio la Wafilisti ambalo hao wawili watahusika nalo.

Kwa hivyo Samsoni anaandaa mazingira kwa ajili ya hili. Samsoni , kama tunavyojua kutokana na hadithi zetu kumhusu na kusoma maandishi ya Biblia, ni mhusika wa

kuvutia sana. Ni mmoja wa watu walioteuliwa kabla ya kuzaliwa kwake kuwa Mnadhiri.

Wanaziri walitengwa kufanya kazi ya Mungu, na kwa hivyo, ameitwa kufanya hivyo. Mama yake na baba yake wanafahamishwa kuhusu utume huu wote alio nao. Sura ya 13 inatolewa kwa ziara ya malaika wa Bwana, ambaye kwanza anamtokea mke wa Manoa, mama yake Samsoni, na hatimaye kwa Manoa mwenyewe.

Wanaziri walipaswa kuishi maisha ya haki, tuseme, yenye masharti magumu. Hawakuweza kugusana na kifo, nywele zao hazikupaswa kukatwa, na pia hawangeweza kula mazao yoyote ya mzabibu. Kama tunavyoona tunaposoma masimulizi haya, Samsoni aliweza kuvunja sehemu kubwa ya vipengele hivyo vya nadhiri, na bila shaka, nywele zitakuwa suala kuu hapa.

Kwa madhumuni yetu, hatutazingatia sana hilo, ingawa tunahitaji kujua historia ya hilo. Tunachotaka kutambua ni kwamba Samsoni, ambaye anatoka mji wa Zora, ambao uko hapa, yuko katika kabila la Dani, kwa njia. Eneo la kikabila la Dani, cha kufurahisha ni kwamba, hapo awali lilipewa eneo kati ya eneo hili tambarare la pwani na nchi ya vilima yenyewe.

Sehemu ya kabila hilo la Dani itahamia baadaye katika kitabu cha Waamuzi, lakini kwa vyovyote vile, wako hapa wakati huu, na Samsoni anatoka Zora. Angalia hapa ni mbali zaidi upande wa mashariki kuliko Timna. Yupo Timna.

Inasema kwamba Samsoni alishuka hadi Timna, na bila shaka, anafanya nini huko? Anamkuta mwanamke Mfilisti. Anavutiwa na mambo haya ambayo yanaonekana kuwa ya kimataifa zaidi, ya kuvutia zaidi. Mara nyingi, tunapofundisha simulizi la Samsoni, moja ya mambo tunayotaka kutambua ni jinsi hili lilivyo hatari kwa kila mtu tunapokutana na vitu vinavyoonekana kuvutia juu juu, na kwa Samsoni, anguko lake liliendelea kuwa kivutio cha wanawake Wafilisti.

Wa kwanza alikuwa mwanamke kutoka Timna. Anaposhuka kwenda huko, wazazi wake waliogopa kidogo, lakini anasema, "Kuna mwanamke pale. Ninamtaka."

Wazazi wake wanasema, kwa nini huwezi kuwa na msichana mzuri wa Kiyahudi wa kumuo, mwanamke Mwisraeli? Lakini anaweka shinikizo, na kwa hivyo wanapanga ndoa hii. Kwa maongozi ya Mungu, na bila shaka, tunapoendelea kupitia kitabu cha Waamuzi, moja ya mambo tunayoona ni kwamba Mungu katika ukuu wake hutumia hata asili ya dhambi ya watu ili kutimiza makusudi Yake, na hii ni kweli kwa Samsoni, kwa sababu ingawa anavutiwa na wanawake ambao ni Wafilisti wa adui, kadri masimulizi hayo yanavyoendelea, analeta uharibifu kwa Wafilisti kwa sababu ataishia kuwaua idadi kubwa yao. Anafunga mikia ya mbweha pamoja, anawasha moto, na kuchoma mashamba ya Wafilisti, mashamba ya nafaka, na kuna hali inayoendelea ya

kulipiza kisasi hapa, na Samsoni pia anatumia yake, au labda niseme Mungu anatumia tabia ya Samsoni kulipiza kisasi ili kuleta hukumu juu ya Wafilisti.

Kwa hivyo hivi ndivyo inavyoendelea katika mpangilio huo wa kwanza wa simulizi. Hata hivyo, sehemu ya kusikitisha ya hili ni kwamba sio tu kwamba hukumu inaletwa juu ya Wafilisti, lakini tunaona, kutokana na jinsi simulizi hii na mwanamke huyu Mfilisti inavyoendelea, kwamba anamtelekeza, na kuna hadithi ndefu mwishoni mwa sura ya 14 ambayo unaweza kusoma yote kuhusu hilo. Anaporudi kumtafuta, inabainika kuwa amepewa mmoja wa watu waliokuwa rafiki yake alipoacha kesi hiyo, na baadaye, kutokana na kisasi chake dhidi ya Wafilisti, mke wake wa zamani na baba yake wanauawa na Wafilisti.

Kwa hivyo kuna mambo mabaya sana ambayo ni sehemu ya hadithi hii. Samsoni anapoendelea kujitosa katika eneo la Wafilisti, akivutiwa na wanawake, akivutiwa na utamaduni wa kisasa unaomzunguka, anashuka hadi Gaza, tena, mbali zaidi ya pwani, zaidi ya ramani yetu ilipo hapa, kwa kweli, na hapo anamkuta kahaba. Tena, si simulizi tamu, lakini moja ya mambo tunayogundua katika jiografia yetu ni kwamba Wafilisti wanapokaribia kumkamata katikati ya usiku, anaamka, anachukua milango na malango na baa za jiji na kuzibeba hadi Hebroni, ambayo si kazi mbaya kwa sababu Gaza iko chini katika eneo la usawa wa bahari, na anapobeba vitu hivi, anapanda hadi Hebroni au Hebroni, na hii iko kama futi 2,500 juu ya usawa wa bahari.

Kwa hivyo Samsoni anaonyesha uhodari wake wa kimwili na nguvu za ajabu alizopewa, ingawa hii haifanikishi mengi zaidi ya kuonyesha hilo. Haifai chochote dhidi ya Wafilisti. Kwa njia fulani, tunaweza kusema kwamba Samsoni, labda kuelekea mwisho wa maisha yake, anaanza kujaribu kurudi nyumbani kwa sababu anaondoka Gaza, ambayo ni mbali zaidi aliyoipata kutoka nyumbani, kijiografia na pengine kiroho pia, na anarudi kwenye Bonde la Surak, lakini bado yuko katika uhusiano na mwanamke Mfilisti, jina lake wakati huu ni Delila, na tunasoma simulizi la Delila na jinsi alivyomshawishi na kisha anaendelea kumshawishi hadi mwishowe anakubali na kumwambia chanzo cha nguvu zake, na Wafilisti wanamjia, wanamkata nywele, na wanampeleka mfungwa hadi Gaza, na kama tunavyoona katika simulizi la Samsoni, hata katika kifo chake, ambacho ni kifo cha kutisha, yuko hekaluni na mungu wao huko chini, atasema, Mungu wangu mpendwa, kwa macho yangu, ambayo yametolewa, kwa maneno mengine, roho yake ya kisasi, mara ya mwisho anaomba, lakini Mungu atatumia hilo kuwaua Wafilisti ambao wamekusanyika katika hekalu hilo wakati huo.

Kwa hivyo maisha ya Samsoni ni fumbo. Ni fumbo katika suala la Mungu kumtumia mtu ambaye amejikita sana, amejawa na kisasi, amejawa na tamaa zake mwenyewe, na bado Mungu anamtumia kweli. Tunapoona ikiendelea katika jiografia, tunaona kipengele kingine muhimu sana kwa sababu tunaona mgongano wa kitamaduni na tofauti, hata katika eneo dogo sana la kijiografia, kati ya Wafilisti na Waisraeli.

Tukiendelea mbele, bado tunabaki katika eneo la Shefela hatimaye, ingawa tunapaswa kusonga kaskazini kidogo ili kupata seti ya hadithi hii inapoanza, tutakuwa na hali katika 1 Samweli, sura ya 1 hadi 4, ambapo Sanduku la Agano, ningesema sura ya 4 hadi 6, samahani, Sanduku la Agano, ambalo lilikuwa Shilo, hapa juu katika nchi ya vilima, tena, kumbuka, nchi ya vilima imetengwa, inalindwa, inaweza kulindwa, mahali pazuri pa Sanduku, Sanduku la Mungu, ambalo, bila shaka, linawakilisha makao yake katikati yao. Hapa, liko katika eneo lililolindwa, liko Shilo, kuhani mkuu ni Eli, lakini kama tunavyoona, kuna uvamizi mkubwa. Ukifuata mishale hapa, tunaona Wafilisti ambao wamekuja hadi Afeki, ambapo makutano ya tawi la magharibi la njia yetu ya kimataifa ya pwani yanakutana na tawi la mashariki, na kuna sababu ya hilo.

Ukiangalia Afeki kisha unaona Yarkon hapa hapa, hiyo ni Mto Yarkon, na kwa hivyo usingeweza kwa urahisi, ukiwa na wanajeshi wako au na vituo vyako vya kibiashara, chochote kile, usingeweza kuvuka mto huo, na kwa hivyo wangelazimika kufika hapa Afeki. Hiyo ina maana kwamba kudhibiti Afeki ni muhimu sana, na kwa hivyo Wafilisti wamepiga kambi Afeki, na kutakuwa na vita vikubwa kati ya mfululizo wa vita, ningesema, kati ya Wafilisti huko Afeki na Waisraeli huko Ebenezeri. Hiyo ndiyo historia ya simulizi hili, na kama unavyokumbuka, hasa baada ya kushindwa vita na Wafilisti, Waisraeli wanasema, sawa, kama tungekuwa na Sanduku hapa pamoja nasi, mambo yangeenda vizuri zaidi, na bila shaka tunachokiona hapa ndicho nilichonacho kwenye mabano hapo juu, na hiyo ni kupunguza hisia ya utakatifu na uwepo wa ajabu wa Mungu kama ulivyowakilishwa kwenye Sanduku, na kisha kulitumia vibaya, wakidhani kwamba wangeweza kulitumia kama aina ya kitu cha uchawi na kulitoa, na hilo lingedhani tu, wangedhani kwamba hilo lingewashinda vita.

Bila shaka, hiyo ni dhana potofu kabisa, na kwa kweli wanashindwa vita katika eneo la Afeki na Ebenezeri. Mapigano makubwa huko, Wafilisti wanateka Sanduku, na kwa kweli linapelekwa katika miji ya Wafilisti ya Ashdodi kwanza, na kisha Gathi, na hatimaye Ekroni, na bila shaka tena, tukikumbuka masimulizi hayo, kwanza linapelekwa Ashdodi, kitovu cha utamaduni wa Wafilisti. Limewekwa hekaluni hapo, na bila shaka, hiyo ni kauli inayomaanisha kusema, Mungu wetu ni bora kuliko Mungu wako.

Sasa amelala katika nyumba ya Mungu wetu, Dagoni, lakini bila shaka, tunaposoma simulizi hilo, Dagoni anaanguka na kuvunjika, na kwa hivyo Sanduku la Agano linaonyeshwa kuwa linamwakilisha Mungu wa Waisraeli, ambaye, bila shaka, ni mkuu na mkuu. Zaidi ya hayo, Wafilisti wanakumbwa na milipuko ya kutisha, na kwa hivyo, wanataka zaidi ya kitu kingine chochote kuondoa kitu hiki maalum . Wanakituma kwanza Gathi, na kisha Ekroni.

Tazama inaelekea nyumbani polepole, kana kwamba ilivyokuwa. Kila moja ya miji hiyo inapitia mlipuko wa aina moja ya tatizo, na wakati huo wanawauliza makuhani wao na waaguzi wao, na wanasema, " Tunapaswa kufanya nini hapa hata hivyo? Na

bila shaka, makuhani na waaguzi hao wana hisia ya kuvutia sana ya kile ambacho Mungu huyu wa Israeli anadai, kwa sababu wanajua vya kutosha kusema, tunahitaji kukirudisha pamoja na sadaka ya hatia. Na kwa hivyo wanafanya hivyo kweli."

Kwa madhumuni yetu ya kijiografia, muhimu hapa ni kwamba kutoka Ekroni, hapa hapa, una Sanduku linalopanda Bonde hili la Zoreki , na litapita Timna, mahali tulipozungumzia hapo awali. Litazunguka kona kidogo na kufika Beit Shemeshi. Na kama unavyoweza kufikiria, watu wa Beit Shemeshi, Waisraeli waliopo, wamekuwa wakiishi katika eneo la mpakani sana, sivyo? Kwa sababu tulikuwa na Beit Shemeshi hapa, hapo ndipo Zora ilipokuwepo wakati kabila la Dani na Samsoni lilipokuwa hapa.

Kwa hivyo hapa kuna mpaka, mpaka. Na kwa hivyo wako karibu sana , na wanatazama Sanduku hili likirudi juu ya Bonde la Zoreki kwenye gari la kukokotwa. Na tunaposoma hadithi hiyo, Wafilisti wanasema, ikiwa gari hilo, ambalo linavutwa na ng'ombe walio na ndama kwenye zizi, ikiwa litaendelea kusonga mbele moja kwa moja, basi tunajua kwamba hili ni Sanduku la Bwana.

Sasa, jambo moja la mwisho ambalo labda tunahitaji kulizingatia kuhusu hadithi hii ni kwamba mara tu inapofika Beit Shemesh, watu wa Mungu huko wana ufahamu mdogo wa utakatifu na utakatifu wa Sanduku la Agano kuliko Wafilisti, kwa sababu wanalifungua, wanalichungulia, na lina athari mbaya sana katika ustawi wao pia. Baadhi yao wanauawa. Lakini angalau hilo linatupa ufahamu tena wa jiografia na jinsi linavyofanya kazi, kwa sababu eneo la nchi ya vilima, narudia, linaweza kulindwa, linalindwa kwa urahisi, limetengwa, mahali ambapo Sanduku lingepaswa kukaa, kwani watu wote wataliabudu.

Lakini badala yake, imefika hapa. Hata hivyo, Mungu ataweza kuirudisha, au watu wataweza kuirudisha kupitia Wafilisti wakiirudisha. Hebu tuondoke hapo, tushuke kuelekea kusini zaidi.

Tunahama kutoka Bonde la Sorek sasa hadi Bonde la Ela, hatua moja zaidi kuelekea kusini. Na tena, somo ambalo tunataka kutumia, na ambalo labda tunakumbuka vizuri kutoka kwa historia yetu ya shule ya Jumapili, ni Daudi, ambaye ni kijana mdogo, tayari ametiwa mafuta kuwa mfalme, lakini Sauli bado ni mfalme, na Daudi atagombana na Goliathi, jitu letu. Sasa, inasaidia kuelewa simulizi hili zaidi kidogo ikiwa tunapata ufahamu wa, tena, jiografia ya kinachoendelea.

Kwa hivyo kwanza kabisa , hapa kuna Bethlehemu, piga dab moja kwa moja huko juu kwenye nchi ya vilima ambapo mshale huo unalenga . Daudi anatoka Bethlehemu. Baba yake Daudi yuko hapo.

Kwa kweli, Daudi amekuwa akichunga kondoo huku ndugu zake wakiwa nje na jeshi la Israeli, na Sauli anajaribu kuzuia uvamizi wa Wafilisti kwa sababu, tena, Bonde hili la Ela lingekuwa mojawapo ya njia ambazo Wafilisti wangetumia kufika moja kwa

moja kwenye nchi ya vilima katika eneo la Bethlehemu. Kwa nini nchi ya vilima inawavutia sana? Naam, kwa jambo moja, ni, kama nilivyosema hapo awali, yenye tija katika kilimo. Ni hapo ndipo ungekuwa na mizabibu na mashamba ya mizabibu mazuri kwa ajili ya bidhaa nzuri.

Mizeituni. Una vitu hivi Shefela, lakini havina tija kama vile ulivyo navyo huko juu ya nchi ya vilima. Kwa hivyo hili lingekuwa eneo ambalo lingewavutia sana Wafilisti, kwa sababu hiyo, jambo muhimu zaidi ni kwamba kudhibiti tu ni muhimu kwao.

Kwa hivyo, haishangazi hata kidogo kwamba baba yake Daudi, Yese, ana nia ya kumtuma Daudi chini katika eneo ambalo vita au mzozo umekuwa ukifanyika ili kuona jinsi ndugu hao wanavyoendelea, kwa sababu Bethlehemu itakuwa dhaifu ikiwa mstari huo utavunjika. Kwa hivyo majeshi ya Israeli yanalinda makazi ya nchi ya vilima . Wafilisti wamepiga kambi kati ya Soko na Azeka huko nje.

Sijui hasa Waisraeli wako wapi kati yao, lakini labda ni mahali fulani pembezoni mwa mahali ambapo nchi ya vilima inaanzia kati ya nchi ya vilima na eneo la Shefela. Na kama tulivyosema muda mfupi uliopita, kuna mzozo. Sauli ndiye aliyepaswa kupigana.

Tulijifunza kutokana na masimulizi kwamba Sauli ni mtu mrefu zaidi kuliko Waisraeli wengine wote. Na kwa hivyo tukifikiria jinsi masimulizi haya yanavyoendelea, Goliathi ni mkubwa, na angepaswa kuwa Sauli aliyepigana naye, lakini hajawahi kutoka nje wakati Goliathi alipotoa changamoto hiyo inayosema, "Mtu mmoja na aje kupigana nami." Sauli hajafanya hivyo.

Daudi anatokea. Ndugu zake wana hasira naye, lakini hata hivyo, muda si mrefu anagundua tatizo ni nini. Anaenda na kuokota mawe matano, na kuwaangamiza Wafilisti.

Na moja ya mambo anayosema ni kwamba ni mkono wa Mungu aliye hai ambao utashughulikia hili. Na Mungu, samahani, Daudi anamrejelea Mungu kama Mungu aliye hai kadri simulizi hili linavyoendelea, na anamkabili Goliathi katika muktadha huo. Tukiangalia ardhini, ukitaka, tunasimama mahali pa Azeka, na tunatazama kuelekea mashariki.

Kwa hivyo tuko hapa. Bonde la Elah linaonekana kama mguu wa mbwa, kama hivyo, na kisha linapanda juu katika eneo hili hapa. Tunaweza kuona unapoangalia sahani hiyo ndogo ya setilaiti, hiyo inaweza kukupa maana kidogo kuhusu labda wapi jeshi la Israeli lilikuwa na wapi mapambano haya yalitokea.

Kwenye upeo wa macho, tunaona nchi ya Yudea, na kwa hivyo unaona kilele kirefu chini pale, na Bethlehemu ingekuwa sahihi katika eneo hili hapa. Kwa hivyo ikiwa tumesimama juu ya Azeka, na ikiwa Soko ndio kilima hiki hapa, basi una jeshi la

Wafilisti kuzunguka sehemu hii maalum ya bonde. Una Waisraeli wamepiga kambi hapa, na kwa hivyo unaweza kupata wazo zuri la wapi pambano hili lilitokea na ambapo hatimaye Daudi alimwangamiza Goliathi.

Wafilisti wanapoanza kukimbia, wanakimbia kutoka Bonde la Ela, na inasema wanakimbia hadi Gathi, na kwa hivyo wanaelekea magharibi, na kwa hivyo, katika hatua hii, ndipo Waisraeli wanapata nafasi zaidi kidogo katika eneo la ulinzi kati yao na Wafilisti katika uwanda wa pwani. Kwa hivyo hiyo inafunga kwa sasa eneo letu la kwanza la mapambano kati ya Israeli, watu wa Mungu, na ushawishi wa kigeni, haswa katika eneo hilo tambarare la pwani la Wafilisti, na tumeangalia masimulizi matatu ambayo yanatupa mifano ya hilo. Matatizo hayaishii, kwa njia, na Wafilisti.

Bado wapo, lakini tutawaacha na kuhamia kaskazini katika hatua hii na kupata hisia kidogo ya kile kitakachotokea baadaye, kwa kweli, wakati wa utawala wa kifalme uliogawanyika, kati ya ufalme wa kaskazini na kile tulicho nacho katika tishio kutoka Foinike. Kwa hivyo hebu tuone jinsi hii inavyofanya kazi. Baada ya mgawanyiko wa ufalme, una nasaba kadhaa.

Hazidumu kwa muda mrefu sana. Hatimaye una jenerali na jeshi ambalo jina lake ni Omri, na mambo yamekuwa yakibadilika kidogo hadi kufikia hatua hii kuhusu mahali ambapo mji mkuu upo, lakini Omri anahamisha mji wake mkuu hadi Samaria. Ulikuwa katika eneo la Shekemu, kwanza kabisa, kisha akaenda Tirza kwa muda kidogo, kama vile aliamia hapa kwa muda mfupi tu, lakini atauhamisha hadi Samaria.

Hili ni muhimu sana. Halionekani kama lilivyo kwenye ramani, lakini moja ya mambo yanayotusaidia tunapoangalia jiografia ni kuona kwamba, kwa kweli, katika kusogeza umbali huo mdogo kuelekea magharibi, Omri kimsingi anafungua mikono yake na anakumbatia utamaduni wa magharibi zaidi. Samaria ni eneo lililo wazi zaidi.

Kwa mtazamo wetu, haina maana sana kwa sababu, tena, tunapitia jiografia kwa urahisi zaidi kupitia hilo kwa magari na boti na mambo mengine mengi tunapokuwa baharini. Sio hivyo katika muktadha huo. Na kwa hivyo ikiwa una eneo wazi, la chini, la vilima, na linalozunguka, hili ni eneo ambalo litakuwa rahisi zaidi kufikiwa.

Na kwa hivyo Omri anafanya hatua ya makusudi ya kuvutia ushawishi wa magharibi. Na bila shaka, ushawishi mkubwa wa Magharibi utakuwa upi? Utakuwa Foinike. Ahabu, mwana wa Omri, ataoa binti mfalme wa Foinike ambaye jina lake ni, bila shaka, Yezebeli.

Na kwa pamoja, Yezebeli na Ahabu wanafanya jambo ambalo ni la hila sana. Kwa kweli, ni baya zaidi kuliko hilo. Ni la hila kabisa kuhusiana na dini ya ufalme wa kaskazini.

Tayari baada ya mgawanyiko katika ufalme, Yeroboamu alikuwa ameanzisha ibada ya ndama wa dhahabu na kadhalika, lakini hiyo angalau ilikuwa ikijaribu kuwa mfano wa ibada ya Yahweh. Sasa, pamoja na Ahabu na Yezebeli, wanaleta ibada ya Baali. Baali amekuwa karibu +654 hadi nabii Eliya kupinga ibada ya Baali iliyokuwa ikitoka eneo la Foinike.

Tena, Tiro na Sidoni ni miji yetu mikubwa. Na bila shaka, kinachovutia sana ni kwamba tutakuwa na Mlima Karmeli hapa kama mji mkuu wetu, tutasema nini, mahali pa kuandaa hili. Tayari nimebainisha kwamba ibada ya Baali ni dini ya serikali.

Na unapofikiria Foinike upande wa kaskazini, kutoka kwenye ramani yetu ndogo hapa kwa sasa, na unafikiria Samaria, kwa sababu ya vitisho vya kisiasa kutoka Syria, ambavyo tutaangalia baadaye kidogo, na pia Foinike, ingawa kulikuwa na makabila yaliyopewa ardhi katika eneo hili kama urithi, kabila la Asheri hapa, kwa kweli, watu wa Foinike walikuwa wamesonga kusini. Na kwa hivyo, Mlima Karmeli, safu ya milima mirefu sana hapa, Mlima Karmeli ulikuwa karibu mpaka, mpaka wa kijiografia kati ya Foinike na ufalme huu wa kaskazini wa Israeli. Hii itakuwa muhimu, na kisha tunahitaji kusema zaidi kuhusu Mlima Karmeli ulivyo, lakini fikiria mpaka wa kisiasa pia.

Kwa hivyo itakuwa karibu sana na nyasi za Baali kisiasa. Pia itakuwa karibu na nyasi za Baali kwa njia zingine pia. Muhtasari mfupi tu wa baadhi ya maeneo ya Samaria yenyewe.

Baadaye, sehemu hii yote ya Acropolis ya Sail of Samaria imejaa mahekalu na majengo makubwa ya kifalme. Kama tungekuwa na muda, tungeangalia Hekalu la Herode hadi Augustus na matokeo yake. Hapo ndipo msingi wake.

Lakini kwa madhumuni yetu, na nadhani kwa kweli tuliona hilo mara ya mwisho tulipoangalia uwanja wa kati, kwa madhumuni yetu, tunavutiwa na eneo hili la ngome ya Israeli kwa sababu kumekuwa na ugunduzi wa kuvutia sana hapo unaoonyesha utajiri wa kifalme wa ufalme wa kaskazini. Pembe nyingi za Wafoinike, bidhaa zilizoagizwa kutoka nje zinapatikana hapa. Kwa hivyo hiyo inatupa hisia kwamba walikuwa wamekubali utamaduni wa Wafoinike, hata pamoja na mabaki yao ya kisanii yaliyopo.

Kama nilivyosema muda mfupi uliopita, kwa sababu ya hali hii ya ibada ya Baali kupandwa sana na Ahabu na Yezebeli, Mungu humwinua Eliya. Katika 1 Wafalme 17, tunamwona akijitokeza kwa njia ya ajabu. Jina Eliya lenyewe ni muhimu.

Unaona katika sehemu ya mwisho ya umbo fupi la Yahweh, na kisha Eli ndiye Mungu wangu. Kwa hivyo hata katika jina la Eliya, anaunganisha umuhimu wa Mungu kama Bwana wa agano. Na bila shaka, watu wenyewe, mara tu Eliya atakapoonyesha

nguvu ya Mungu juu ya Baali, watu wenyewe waliokuwa wameketi kwenye uzio watasema, "Bwana, yeye ndiye Mungu."

Bwana, yeye ni Mungu. Lakini hebu tuone jinsi hii inavyofanya kazi kijiografia. Ukiangalia sehemu hii ya juu ya Mlima Karmeli, inapoelekea Bahari ya Mediterania, tunaona kwamba kijiolojia ina aina fulani ya mwamba ambao utaoza, si kuoza, kuharibika na kuwa udongo mzuri, udongo mzuri huko juu.

Pia hupata mvua nyingi zaidi kwa sababu iko katika mwinuko wa juu zaidi, na kwa hivyo ni eneo kuu la ukuaji mzuri na wenye rutuba. Hilo ni muhimu. Na moja ya mambo tunayoyaona tunapoendelea mbele ya simulizi letu katika 1 Wafalme na kwa namna fulani kuangalia baadhi ya mambo ya kinabii ni kwamba Mungu anapoleta hukumu kwa watu wake, Amosi atarejelea hili, Nahumu atarejelea hili, kilele cha Karmeli kinanyauka.

Wakati kilele cha Karmeli kinaponyauka, mambo huwa mabaya kwa sababu eneo hili, tena, kwa kawaida huwa na majani mengi na lenye tija sana. Ikiwa kilele cha Karmeli kinanyauka, kuna hukumu. Na bila shaka, ndivyo itakavyokuwa katika hali yetu ya Eliya kwa sababu hakukuwa na mvua kwa miaka mitatu na nusu kwa neno la Eliya alipokuwa akizungumza kwa niaba ya Bwana.

Sasa, kama tunavyoona hadithi hii ikiendelea, kwanza kabisa, Eliya ameenda mashariki, na kisha anapanda moja kwa moja hadi katika eneo la nyumbani la ibada ya Baali yenyewe, na anajificha Foinike kwa muda, jambo ambalo ni pigo kwa Baali pia. Anaporudi chini, na mapambano yanapangwa kati ya manabii wa Baali na, kwa upande mmoja, nabii Eliya, kwa upande mwingine, anaomba yatokee kwenye Mlima Karmeli, na kwa kweli ni hatua kamilifu. Mojawapo ya sababu za hilo ni kwamba Baali alikuwa mungu wa dhoruba na radi, na kwa hivyo mvua, na kwa hivyo uzalishaji wa kilimo.

Na wazo zima la uzazi liliimarishwa akilini mwa watu walipoingia katika ibada ya Baali kwa Baali na mwenzi wake kufanya ngono pamoja, na hilo lilitakiwa kutoa rutuba na mvua na mambo yote haya. Kwa hivyo ilikuwa aina mbaya sana ya hali ya ibada iliyokuwa ikitokea hapa. Tena, Eliya anakabiliana nayo, na hii ni hatua kwa sababu Mlima Karmeli uko karibu na Bahari ya Mediterania, na mawingu yataingia juu ya Mlima Karmeli.

Kwa hivyo inafanyika kwenye uwanja wa Baali. Mojawapo ya mambo tunayoyaona tunaposoma simulizi hili ni kwamba manabii wa Baali na Ashera wanajaribu kwa nguvu zao zote kumfanya Baali ajibu. Yeye hajibu.

Na hatimaye, Eliya, akiwa na miaka mitatu na nusu ya mvua isiyonyesha, anachukua maji, anayamimina yote juu ya dhabihu zake, na kisha anaita moto kutoka kwa Bwana, ambao kwa kweli huteketeza dhabihu hizo. Lakini hilo, bila shaka, sio mwisho

wa hadithi. Kwa mujibu wa kanuni na Torati katika Kumbukumbu la Torati 13, manabii hawa ambao walikuwa wakiwaongoza watu wa Mungu kupotoshwa walipaswa kufa.

Na kwa hivyo, Eliya anasema, wapelekeni chini kwenye Kijito cha Kishoni , na huko wauawe. Na bila shaka, upande wa kaskazini-mashariki, hapa hapa, mtoe maji yote ya Bonde la Yezreeli ni Kijito cha Kishoni kinachoelekea Bahari ya Mediterania. Kwa njia fulani, unaweza kutaka kusukuma kidogo kwa mfano na kusema, katika kumwaga damu ya manabii hao, itasafisha uchafu huu wote ambao ulikuwa sehemu ya hali nzima katika ufalme wa kaskazini.

Uharibifu huo ulikuwa sehemu ya hilo. Unaelekea baharini. Kisha, bila shaka, kinachovutia ni kwamba Eliya anakaa juu ya mlima kwa muda.

Na anapoomba na mtumishi wake mchanga akiangalia, mawingu yanaruka kutoka Bahari ya Mediterania, na kuna dhoruba kubwa. Na kweli Mungu analeta mvua. Ahabu anakimbilia Yezreeli.

Napaswa kusema Ahabu anachukua gari lake la kukokotwa hadi Yezreeli. Eliya atamfuata mbio. Wakati huo huko Yezreeli, Yezebeli bado ni jeshi kubwa.

Na Eliya anaogopa. Na hivyo Eliya atakimbia kuokoa maisha yake. Lakini anaenda katika mwelekeo sahihi.

Atashuka tena hadi Mlima Sinai. Atakwenda kwenye chanzo cha agano, Mlima Horebu, Mlima Sinai, mahali pale pale. Na huko atakutana na Mungu.

Na Mungu atasema, "Unajua, bado kuna wale ambao hawajapiga magoti kwa Baali, na bado nina mambo matatu ya kufanya." Kwa hivyo hiyo inaleta mwisho. Kwa njia, moja ya mambo hayo ni kumtia mafuta nabii Elisha, ambaye tutazungumza kumhusu baadaye kidogo .

Kwa hivyo usipoteze mtazamo wa uhusiano huo. Elisha atachukua vazi la kinabii la Eliya. Na yeye pia, angalau kwa sehemu ya huduma yake, atakuwa na kituo cha kusimama Mlima Karmeli.

Mambo machache tu ya kuvutia ambayo tunaweza kuyaangalia kwa upande wa mandhari, ukitaka. Kuna monasteri ndogo nzuri ya Karmeli juu ya Mlima Karmeli ya kukumbuka hili, na sanamu ya Eliya. Na si sanamu tulivu na yenye amani.

Huyu ni Eliya akiwatunza manabii wa Baali. Hapa chini, tuna Kijito cha Key Shone, ambacho kiko chini, karibu na barabara kuu, chini ya Mlima Karmeli hapa. Na hatimaye, tunaona ng'ambo ya ghuba kaskazini mwa Mlima Karmeli, Ghuba ya Akko,

ya rasi yetu yote inapoelekea Bahari ya Mediterania, ikiwa imefunikwa ipasavyo na mawingu muhimu sana ya mvua katika sehemu hii.

Hebu tuache tishio letu la Foinike, au kupinga ushawishi wa kigeni upande wa magharibi, na tusonge mashariki, kwa ufupi tu, ili kuona kitakachotokea upande wa mashariki. Kwanza kabisa, ili kuangalia ramani kidogo, tukikumbuka hapa tuna Damasko, na kwa hivyo ushawishi wetu wa Syria upo. Hapa kuna Gileadi ya mbali, kwa njia, na ninataka kusema kidogo tu kuhusu hilo.

Kijijini inamaanisha mahali pa juu, na kwa hivyo hapa ni mahali pa juu. Gileadi ni eneo kubwa zaidi hapa, kwa hivyo ni mahali pa juu pa Gileadi, na kwa kweli, ni eneo muhimu la kimkakati la kushikilia. Kwa nini? Pendekezo ni kwamba kupitia Gileadi ya mbali kutoka kusini kuna Barabara Kuu ya Transjordan inayoelekea Damasko, ambayo, bila shaka, ni kitovu cha kila aina ya trafiki inayosafiri kutoka Mesopotamia chini ya eneo hili.

Kwa hivyo Barabara yetu Kuu ya Transjordan inapita hapa. Itakuwa muhimu kwa biashara, itakuwa muhimu kwa biashara ya kijeshi, na pia katika hatua hii, tutakuwa na makutano makubwa. Kumbuka, tulitaja makutano huko Gezeri hapa chini.

Hapa kuna njia panda itakayoleta njia kuu ya kuingia Israeli na kuunganisha zaidi ya Yezreeli na barabara yetu ya pwani. Kwa hivyo Gileadi ya mbali ni muhimu kuifuata. Watu kutoka Siria wanajua hili, watu kutoka Israeli wanajua hili.

Kwa hivyo tena, eneo muhimu sana kati ya Siria na Israeli. Damasko itataka kudhibiti Gileadi ya mbali, na kutakuwa na seti inayoendelea ya mapigano kati ya vikosi vya Washami au Washami kutoka Damasko na kisha watu kutoka ufalme wa kaskazini wa Samaria. Watakuwa wakipigana katika Gileadi ya mbali.

Na tena, ili tu kurudia, ni muhimu kushikilia hilo, ili kupata uelewa huo huko upande wa mashariki wa Yordani. Tutaangalia tu masimulizi mawili. Hebu tufanye moja kati ya haya kwa wakati mmoja.

La kwanza ni muhimu kwa sababu linatuunganisha na Ahabu tena. Tayari tumezungumza kuhusu Ahabu kwa kushirikiana na Yezebeli, na manabii wa Baali. Ahabu anaendelea kuwa mfalme katika ufalme wa kaskazini.

Na kama tunavyosoma katika 1 Wafalme 22, wakati fulani, atanzisha muungano na mfalme wa kusini Yehoshafati. Sasa, simulizi la kuvutia hapo. Muungano huu haukuonwa kwa wema na Mungu akizungumza kupitia manabii wake, lakini hata hivyo, Yehoshafati kwa wakati huu anafikiri kwamba anataka kumsaidia Ahabu.

Nitaacha maelezo ya simulizi hilo kwa sababu lina masuala ya kuvutia kitheolojia, na kumbuka tu kwamba litafanyika katika eneo la Gileadi ya mbali. Hilo ndilo

wanalopigania ili waendeleo nalo. Mojawapo ya mambo tunayoona ni kwamba nabii amemwambia Ahabu kwamba atakutana na kifo chake huko.

Hata hivyo, Ahabu, akikataa kabisa neno hilo, anaenda kupigana hata hivyo, na anafikiri anaweza kudanganya Mungu kwa kujificha na kumfanya Yehoshafati awe mfalme dhahiri. Lakini unapooona simulizi likiendelea, Ahabu atapoteza maisha yake huku mtu akimpiga risasi, akinukuu bila kukusudia, bila kukusudia. Na Yehoshafati, ingawa mwanzoni anafukuzwa na Washami, anasema, mimi siye unayemtafuta.

Na hivyo atatoroka na maisha yake. Jambo la pili tunalotaka kuliona kuhusu mapambano katika eneo la mbali la Gileadi ni baadaye kidogo katika historia ya Israeli. Tuna Yehu, ambaye atakuwa kama mtangulizi wake hapo awali, Omri, kamanda wa jeshi.

Omri alikuwa kamanda aliyekuja kuwa mfalme. Yehu pia alikuwa kamanda wa jeshi aliyetiwa mafuta kuwa mfalme. Na alitiwa mafuta kuwa mfalme alipokuwa akipigana katika eneo la mbali la Gileadi.

Kwa hivyo tena, inatupa ishara ya jinsi eneo hili maalum lilivyo muhimu kwa Waisraeli kushikilia. Mambo mengi yanajitokeza kuhusu simulizi la Yehu. Baada ya kutiwa mafuta, inaonekana kwamba vikosi vikubwa hapa, mfalme wa ufalme wa kaskazini wakati huo, jina lake ni Yehoram, na jamaa yake, Ahazia kutoka kusini, kwa kweli wamepumzika Yezreeli, kwa sababu Yehoram amejeruhiwa.

Na kwa hivyo Yehu yuko nje mbele akipigana. Ametiwa mafuta na nabii, nabii ambaye jina lake halikutajwa. Kisha ataendesha gari hadi Yezreeli.

Na katika hatua hiyo, atawatunza, na kwa kusema hivyo namaanisha kuwaangamiza, wengine wote wa nyumba ya Ahabu. Na hii ndiyo hukumu inayompata Ahabu kama Mungu alivyoamuru hapo awali. Mengi zaidi ya kusema kuhusu hilo, lakini tunahitaji kuendelea mbele.

Kwa hivyo eneo moja la mwisho ambapo Waisraeli, na sasa tunazungumzia Wayahudi kwa kuwa tunazungumzia kipindi cha Agano Jipya, na Wakristo kwa jambo hilo, watakutana na ushawishi wa kigeni. Hebu tuangalie Kaisaria ya Kirumi. Kwanza kabisa, ramani ya kutupa maana kidogo.

Tunazungumzia uwanda wa pwani badala ya Uwanda wa Wafilisti katika sehemu hii hapo chini. Sasa tutazungumzia kuhusu sehemu ya uwanda wa pwani inayoitwa Uwanda wa Sharoni. Herode Mkuu ndiye nguvu yetu kuu katika kuanzisha Kaisaria.

Na angalia imepewa jina la Kaisari. Kwa hivyo, Herode, bila shaka, ambaye alifanywa mfalme na Seneti ya Kirumi, hutoa utii wake mara kwa mara katika miradi yake ya ujenzi kwa watu ambao anadaiwa ufalme wake. Tutasema zaidi kuhusu Herode

baadaye kidogo tutakapozungumzia Galilaya, lakini hebu, kwa hoja hii, tuseme tu kwamba moja ya mambo ambayo Herode alifanya kama mfalme wa vibaraka wa Rumi ilikuwa kufanya majengo mengi na mengi .

Familia ya Herode ilikuwa na pesa. Walikuwa na pesa, lakini hawakuweza, kama wafalme wengi, kuzitumia kwa kwenda vitani, kwa sababu alikuwa mfalme wa vibaraka. Lakini Herode ataziwekeza katika miradi ya ujenzi.

Nchi ya Israeli imejaa nyayo za miradi ya ujenzi ya Herode. Na tunaweza kusema, tukitaka kupata somo fulani kwa hili, kwamba Herode alikuwa akijenga ufalme wake. Unaweza kuona hilo mara kwa mara .

Ana shughuli nyingi sana akijenga ufalme wake. Bila shaka, swali tunalopaswa kujiuliza ni kwamba tunajenga falme za nani tunapoendelea na maisha yetu? Nitasema zaidi kuhusu hilo baada ya muda mfupi. Lakini Herode anajenga ufalme wake.

Kaisaria itakuwa jambo kuu na muhimu katika matarajio haya yote. Kama unavyojua kutokana na kusikiliza hotuba ya Yerusalemu, Herode ameanzisha jengo kubwa la hekalu huko Yerusalemu. Anajenga ngome kila mahali.

Kama tutakavyoona, atakuwa na hekalu huko Galilaya. Lakini Kaisaria ni muhimu kwake kwa sababu anaiona kama sehemu ya kufikia utamaduni wa Kirumi katika kile ambacho Herode alikiona kama sehemu ya nyuma. Anaiona Yudea kama sehemu ya nyuma.

Yeye pia, kama Samsoni, alivutiwa na utamaduni wa watu wa mataifa mbalimbali. Na anataka kujenga Kaisaria ili kuleta utamaduni huo wa Kirumi na kuinua kiwango cha Yudea hadi kitu ambacho anadhani kinapaswa kuwa. Kwa hivyo anaanza kimsingi kuanzia mwanzo.

Wakati huo ulikuwa mji mdogo ulioitwa Mnara wa Stratos. Josephus anatuambia hivyo. Lakini Herode aliuajenga kuanzia mwanzo.

Anajenga hekalu la Augusta, ana ukumbi wa michezo, na ana mifereji ya maji ya kusambaza maji. Ni eneo kubwa na kubwa. Lakini jambo muhimu kukumbuka ni kwamba, kama nilivyosema hapa, nia yake ni kuleta utamaduni katika maji ya nyuma.

Katika maongozi ya Mungu, tuna mabadiliko ya digrii 180 kwa sababu ni kutoka Kaisaria ambapo injili itaelekea sehemu zote za Bahari ya Mediterania na Milki ya Rumi. Tunapoitazama Kaisaria pia, tunataka kufikiria kidogo kuhusu Herode Agripa. Huyu ni mzao wa Herode.

Baada ya kifo cha Herode, tuna baadhi ya wanawe wakichukua nafasi. Herode Antipa, Herode Filipo, na Arkelao kusini. Lakini kisha, baada ya hapo, tunaona Agripa akiwa mfalme tena kwa muda mfupi.

Na kutakuwa na tukio litakalotokea Kaisaria ambalo tutaliangalia kwa undani zaidi tunapolinganisha kile Kitabu cha Matendo kinasema na kile Josephus anatuambia kuhusu Herode Agripa. Kwa hivyo, Kaisaria, hebu tuliangalie kwa haraka na kisha tuendeleo kujiuliza tena somo tinalotaka kujifunza kutokana na hili tunapoangalia magofu haya ya mawe na mabaki. Tuna shughuli za kujenga falme za nani? Hapa kuna mchoro kidogo wa jinsi Kaisaria ya Herode ilivyokuwa, tukiichora.

Na tutaangalia baadhi ya vipengele vya hili. Nilitaja hekalu, kwanza kabisa . Hapa kuna hekalu la Augustus na Roma ambalo Herode alijenga.

Na moja ya mambo tunayogundua ni kwamba imeelekea magharibi. Yote tuliyosalia nayo , kwa njia, ni misingi yake. Kwa hivyo huu ni ujenzi mpya wa kinadharia.

Lakini ilielekea magharibi kwa sababu, kama Herode alivyotaka watu wa Kaisaria waifikirie, jiji hili lililenga mlinzi wake, Roma. Na kama alivyoifikiria, Bahari ya Mediterania ilikuwa ziwa la Kirumi. Sasa, karibu na hekalu hilo kulikuwa na bandari kubwa na kubwa.

Herode alijenga bandari. Tutaona vipande vidogo vyake tunapotazama picha ya angani kwa sababu wameweza kuchimba eneo hili na kuona ukubwa mkubwa kabisa wa bandari hii. Ni kubwa.

Ingawa inaweza kuwa ni kutia chumvi, naamini ni Josephus anayesema kwamba jeshi la Warumi, samahani, kikosi cha Warumi kingeweza kupumzika katika bandari hii. Lango la bandari liko hapa juu, kwa busara hivyo, kwa sababu pepo zinazovuma zinatoka kusini-magharibi na kwa hivyo unaweza kuingia upande huu. Sanamu mbili kubwa zilisimama kwenye nguzo hapa.

Baadhi ya watu wanapendekeza kwamba Herode labda alikuwa akijaribu kuiga bandari ya Alexandria, ambayo pia ilikuwa na mnara wa ajabu. Mambo mengine machache ya kuzingatia katika hili ambayo tutayaangalia. Mbali na muundo huu wa bandari , ambao ulikuwa kazi kubwa, pia tuna jumba la kifalme ndani ya Kaisaria ya Herode lililojengwa juu ya sehemu ya juu inayoelekea Bahari ya Mediterania.

Ilikuwa jumba la ajabu sana. Inavyoonekana, ungeweza kuingia kwa mashua wakati huu na usilazimike kuingia kwa njia ya nchi kavu. Labda pendekezo ni kwamba sipaswi kukumbuka kuwa gerezani huko Kaisaria.

Ingekuwa katika eneo hili la jumla, katika eneo hili la ikulu. Pia tunataka kutambua ukweli kwamba Herode alikuwa na uwanja wa mashindano ya mbio za farasi, na pia

alianzisha ukumbi wa michezo, ambao uliboreshwa baadaye katika karne ya pili. Acha tuangalie hili kidogo.

Unapoangalia ufuo wa pwani katika miaka ya 1970, hapa kuna eneo la bandari lililobaki. Kuna kizuizi cha maji hapo hapo, kidogo sana. Nitakuonyesha angani baada ya muda mfupi, ambayo itatoa ishara ya ukubwa mdogo wa hilo, tofauti na Bandari ya Herode.

Hapa ndipo ukumbi wa michezo, baadaye, ulipochimbwa. Hebu tueleze mambo machache hapa. Na kisha hapa kuna sehemu ya juu ambayo jumba hilo limepatikana.

Akiolojia nyingi zimefanywa tangu miaka ya 1970, na mengi ya haya yamegunduliwa. Hebu tuangalie kidogo. Hapa kuna kivuko chetu cha kisasa.

Kwa hivyo ukifikiria slaidi hiyo kabla tu ya hapo, ndivyo tulivyokuwa tukiangalia. Unapotazama kutoka angani, bado unaona mabaki ya kizuizi kikubwa na mlango wa bandari hapa na kisha, bila shaka, upande wa kaskazini wa hii. Acha niseme tu neno zaidi kuhusu hili, ingawa tuna muda mfupi wa kufika.

Herode alikuwa na teknolojia mpya. Yeye na wahandisi wake walikuwa wamejifunza jinsi ya kumimina saruji chini ya maji. Ilikuwa mapishi, ikiwa utafanya hivyo.

Kulikuwa na pumice waliyotumia, kulikuwa na aina ya changarawe, na kwa hivyo walichofanya ni kuzama chini pale, kumimina vitu hivi chini, na vilikuwa vizito vya kutosha kwamba mara tu vilipoanguka juu ya maji, vilikuwa vigumu sana, na hapo ndipo viliposimama, na vilikuwa saruji ya chini ya maji. Josephus alidhani haya yalikuwa mawe makubwa ambayo yalikuwa yameshushwa chini, lakini wanaakiolojia walipoanza kufanya kazi chini yake, waligundua hii ilikuwa nini hasa. Kwa hivyo una maji haya ya ajabu hapa.

Pia aliibuni kwa aina ya ukuta wa ndani na wa nje ili asilazimike kuchimba bandari yake. Mchanga, ambao ungekuwa mikondo iliyopo, ungekuwa ukitoka kusini-magharibi. Mchanga ungefanya kazi kupitia mianya katika ukuta huu wa nje, kama vile chumba cha kulala katikati, karibu kama ukuta wa casemate, na kisha bandari yenyewe ingedumisha kina chake bila kulazimika kuchimba.

Kwa hivyo maendeleo ya ajabu na ya ajabu. Hapa, kwa njia, misingi ndiyo hii. Hii ni picha mbaya sana, lakini misingi ya Hekalu hadi kwa Augustus.

Pia tunaweza kuona uwanja wa michezo hapa. Umechimbwa. Hii ni nusu yake ya mashariki pekee.

Nusu ya magharibi ilikuwa huko nje. Imevunjwa na mashambulizi ya bahari baadaye. Lakini kwa madhumuni yetu, tunataka tu kutaja jumba la pembeni hapa, na kisha

hatimaye ukumbi wetu wa michezo, na tunataka kuandika zaidi kuhusu baadhi ya vitu vilivyogunduliwa kutoka sehemu zote mbili.

Kwanza kabisa , nahitaji kusema, hata hivyo, kwamba moja ya mambo ambayo Kaisaria haikuwa nayo ilikuwa chanzo cha maji, maji safi. Na kwa hivyo Herode na baadaye Warumi , walipoipanua, walileta maji kutoka vilima vya Mlima Karmeli. Na mfereji huu wa maji ni mfereji wa maji wa ngazi ya juu.

Pia kuna mfereji wa maji wa kiwango cha chini ulioleta maji, maji ya kutosha kulisha au kuwaweka watu ndani ya maji. Katika eneo la ikulu ya pembezoni, tuna maelezo, samahani, maelezo na maandishi yaliyopatikana. Kwa kweli, niseme hivyo tofauti.

Hili halikupatikana katika eneo la jumba la kifalme. Sasa tunaweza kuona nakala yake katika eneo hilo. Lakini hili ni muhimu kwa sababu tunachokiona hapa, tukiangalia kwa makini sana, Tiberium hapa, na huyu hapa ni Pilato.

Mara nyingi hii huitwa maandishi ya Pilato kwa sababu tunaona waziwazi tangazo la jina la Pilato. IUS ya Pontio iko hapa ndani , lakini Pilato aliitaja hapo pia. Na ugunduzi muhimu sana, nadhani, ulipatikana mwishoni mwa miaka ya 1960, ambao unatupa hisia kwamba Luka anapoandika injili yake, ana majina yake sahihi.

Kwa vyovyote vile, kumbuka tu, Tiberium ni hekalu lililowekwa wakfu kwa Mfalme Tiberius. Hebu tuzungumzie zaidi kuhusu ukumbi wa michezo. Huu ni ujenzi mpya.

Ukiangalia kwa makini sana , unaweza kuona vipande vidogo vya mawe ya asili hapa kutoka kwenye viti, baadhi pale chini. Ukumbi huu wa michezo unatumika sasa mara kwa mara, na kwa hivyo , kwa kweli, hata zaidi ya picha hii, kuna eneo kubwa la maonyesho ambalo limejengwa upya pia. Lakini kama ninavyokuonyesha, kumbi za michezo zilikuwa kama mabango ya matangazo hapo zamani.

Kama ulitaka kuweka matangazo ya kisiasa ya aina yoyote , hukuweka bango la matangazo; ulienda kwenye ukumbi wa michezo. Na kwa hivyo, propaganda nyingi sana zilijitokeza kwenye ukumbi wa michezo. Na hebu tuangalie tukio moja dogo linalotokea hapa.

Katika Matendo sura ya 12, tunamjua Herode, na huyu ni Herode Agripa. Siku iliyopangwa, Herode, akiwa amevaa mavazi yake ya kifalme, aliketi kwenye kiti chake cha enzi na kutoa hotuba ya hadhara kwa watu. Na bila shaka, hili ni la ajabu.

Yeye ni mfalme. Wote wamekusanyika pale, labda kwa sababu lazima wawepo. Walipiga kelele, hii ni sauti ya mungu, si ya mwanadamu.

Mara moja, kwa sababu Herode hakumsifu Mungu, malaika wa Bwana akampiga, akaliwa na wadudu akafa. Kwa hivyo tunaona taarifa fupi ya hili kwa mujibu wa

simulizi la Matendo ya Mitume linapoendelea, na kisha tunaliona katika Josephus. Labda ni dogo kidogo, kwa hivyo nitasoma hili pia.

Wakati Agripa, huyu ndiye Herode wetu Agripa, alipotawala kwa miaka mitatu juu ya Yudea yote, alifika katika jiji la Kaisaria, na hapo alionyesha maonyesho kwa heshima ya Kaisari. Propaganda halisi. Siku ya pili, alivaa vazi lililotengenezwa kwa fedha yote, na la muktadha mzuri sana, na akaingia kwenye ukumbi wa michezo asubuhi na mapema, ambapo, kwa wakati unaofaa, hilo labda halikuwa bahati mbaya hata kidogo, wakati huo fedha ya vazi lake, ikiwa imeangazwa na mwangaza mpya wa miale ya jua juu yake, iling'aa kwa njia ya kushangaza, na ilikuwa na mng'ao mkubwa kiasi cha kueneza hofu juu ya wale waliomtazama kwa makini.

Na mara moja, wale waliomsifu walipiga kelele kwamba alikuwa mungu. Mfalme hakukemea wala kukataa kusifu kwao kusikofaa. Lakini alipoinua macho yake mara moja, alimwona bundi, na mara moja akaelewa kwamba ndege huyu alikuwa mjumbe wa habari mbaya.

Maumivu makali yalizuka tumboni mwake. Alipelekwa ikulu, na uvumi ukaenea kila mahali kwamba hakika angekufa baada ya muda mfupi. Na alipokuwa amechoka sana na maumivu ya tumbo lake kwa siku tano, aliondoka maisha haya.

Kwa hivyo cha kufurahisha, tuna maoni mawili kuhusu hali hii ya Herode Agripa katika ukumbi huo maalum. Tunachokiona pia, na hiki kitafunga mtazamo wetu kuhusu Kaisaria, kama nilivyosema hapo awali, nia ya Herode ilikuwa kuleta utamaduni wa Kirumi ndani na kuunda kile alichokiona kuwa watu wa majimbo ya nyuma sana. Nia ya Mungu ni kutumia Kaisaria kama mahali pa kuanzia.

Inaanza na Petro na Kornelio. Kornelio, akida wa Kirumi, alikuwa ameketi hapo. Petro alitumwa kumhudumia, na tunaona Mtu wa Mataifa akiamini.

Hiyo ndiyo mbegu zinazopandwa. Paulo yuko gerezani huko, na kutoka huko, bila shaka, alitumwa Roma. Lakini kabla ya hapo, tuna Kaisaria ikiwa muhimu kama mahali pa kuanzia kwa ajili ya injili pia.

Haishii hapo na masimulizi yetu ya Agano Jipya kwa sababu wakati wa kipindi cha mapema cha Byzantine, Kaisaria inakuwa eneo kubwa na kubwa kwa baba wa kanisa. Kwa muhtasari tu sehemu ndogo, ndogo ya Syria ya Byzantine, samahani, Kaisaria. Ilikuwa mahali pa kifahari kwa sababu hapa palikuwa mahali pazuri kwa baba wa kanisa kama vile Origen, asili yake ni kutoka Alexandria, na pia kwa Eusebius.

Na hilo si jambo la kushangaza. Kama tunavyosoma katika Kitabu cha Matendo, injili itafika miisho ya dunia. Na hivyo ni ukumbusho tu kutoka Kaisaria, injili ilielekea magharibi.

Wakati mwingine tutamchukua Yesu huko Galilaya.

Huyu ni Dkt. Elaine Phillips akifanya hotuba yake ya kwanza kuhusu jiografia ya kihistoria katika nyanda na Shefela ya Israeli. Dkt. Phillips na mumewe Perry wamefundisha katika Chuo Kikuu cha Yerusalemu kwa miaka mingi sana, na pia katika Chuo cha Gordon.